

VÉDELEM TUDOMÁNY

I. évfolyam, 2. szám – 2016. június

Kalamár Norbert

AZ ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ EGYESÜLETEK SZEREPÉNEK ÉRTÉKELÉSE A TŰZVÉDELEM TERÜLETÉN

Absztrakt

Bevezetés: Magyarország mentő tűzvédelme jelenleg a hivatásos erőkre épül. Mindenki számára egyértelmű azonban, hogy ezt a feladatot csak a hivatásos állománnyal megoldani lehetetlen. Ennek megfelelően a feltételek javításával, a jogszabályi környezet kialakításával, valamint a diszlokáció fokozásával el kell érni, hogy minden állampolgár a lehető leggyorsabban, és a lehető legjobb módon élvezhesse ugyanazt a biztonsági szintet. **Módszer:** A szerző ismerteti az ide vonatkozó jogszabályokat, értelmezi a tűzoltói beavatkozással kapcsolatos fogalmakat és részletesen elemzi a rendszer működését. A cikk elkészítése során valós káresetek kerültek kiértékelésre, valamint szakemberek véleményeinek meghallgatására is sor került. **Eredmény:** A cikk rávilágít arra, hogy az önkéntes tűzoltó egyesületek milyen esetekben avatkozhatnak be hatékonyan a mentő tűzvédelem területén, hogyan kerül sor azok minősítésére, milyenek az együttműködések megkötésének szabályai.

Kulcsszavak: önkéntes tűzoltó egyesületek, diszlokáció, hatékonyság, együttműködés

ASSESSING THE ROLE OF THE VOLUNTEER FIRE ASSOCIATIONS IN THE FIELD OF FIRE PROTECTION

Abstract

Introduction: Firefighting in Hungary is based on professional fire service, however it is well known only professional fire brigades are not enough to solve these huge task. Therefore there are many initiatives like making improved conditions for effective interventions, creating stronger regulatory environment as well as increased level of dislocation must be reached that all citizens should enjoy the same level of security. Method: The author explains the laws that apply, interpret concepts for fire intervention and makes a detailed analysis of the system. In this article some real interventions of fire service were evaluated, as well as to hear the opinions of experts took place. Result: The article highlights the fact that the volunteer fire associations in which cases can intervene effectively in the field of fire protection, how they will be held to qualify, what are the rules of making co-operation with professional fire services.

Keywords: volunteer fire association, dislocation, effectiveness, cooperation

1. BEVEZETÉS

A tűzoltó egyesületek bevonása a mentő tűzvédelembe nem új keletű, hiszen hosszú évekre visszamenőleg ezek az egyesületek azért alakultak, mert a tenni akaró közösség megszerveződött, és megválasztotta azt a területet, ahol munkálkodni akar, ahol az önkéntes munkáját kamatoztatni szeretné. A mentő tűzvédelmi rendszer úgy került kialakításra, hogy Magyarország minden egyes települése valamelyik hivatásos tűzoltóság működési területéhez¹ tartozik. Egy sikeres életmentés, vagy beavatkozás egyik legfontosabb kiindulópontja az elérési idő, ezért ez nem veszi figyelembe a közigazgatási határokat a működési területek kijelölésénél. Sok esetben azonban jelentősek a vonulási idők, és az európai normának számító 15 perc elérése – sajnos – az ország egy jelentős részén lehetetlen.

---

¹ A működési terület meghatározása úgy történik, hogy az adott települést leggyorsabban elérő tűzoltóság erői érői vonuljanak a helyszínre.

Magyarországon napjainkban az ipari fejlődésnek köszönhetően, valamint a közlekedés felgyorsulásának hatására egyre több káresemény történik. A domborzati, illetve közlekedési viszonyok miatt gyakran előfordul, hogy a beavatkozásra induló tűzoltó szerek csak nagy idővesztéssel tudnak a helyszínre kiérkezni. Emiatt számos esetben az élet-, illetve vagyoni biztonság jelentős hátrányt szenved. Elengedhetetlen, hogy az elsődleges beavatkozások minden esetben a lehető legrövidebb időn belül megkezdődjen.

A szerző által írt cikk célja az, hogy részletesen bemutassa a Magyarországon működő Önkéntes Tűzoltó Egyesületek alkalmazásának alapelveit. Rávilágítson arra a tényre, hogy a tűzoltóság területi lefedettsége nem minden esetben megfelelő a káresetekhez történő vonulási idő szempontjából. A szerző a cikkben elemzi és megvizsgálja azokat a jogszabályokat, szakmai lehetőségeket, melyek elősegítik a tűzoltóság hatékonyságának növelését. A szerző összeveti a hivatásos tűzoltóegységek, valamint az önkéntes tűzoltóegységek káresetekhez történő vonulási idejét, hatékonyságát. Bemutatásra kerülnek azon jogszabályok, melyek a beavatkozó állomány munkáját szabályozzák a káretek során. Fontos, hogy az olvasó részletesen megismerje az önkéntes tűzoltó egyesületek működését a káretek során. Mindezek célja, hogy a beavatkozások hatékonyak legyenek még akkor is, ha annak többféle megközelítése lehetséges. *„A hatékonyság fogalmának különböző meghatározásai lehetnek. Az egyik az ún. szakmai hatékonyság, amely minden szervezet operatív feladatellátásánál fellelhető. Egy tűzoltóparancsnok számára a hatékonyság a rendelkezésre álló erővel, eszközökkel az életmentést, a tűz és káretek mielőbbi felszámolását, a kárérték minimalizálását jelenti. A megállapításban már benne van egy igen komoly korlátozó tényező, mégpedig „a rendelkezésre álló erővel, eszközökkel” megfogalmazás. A parancsnokok gondolkodásmódja – természetesen – ehhez igazodik; így a hatékonyság növelése érdekében ezt a korlátozó tényezőt igyekeznek csökkenteni, vagyis egyre több, speciálisabb és - ki merné általánosságban véve az ellenkezőjét állítani - automatikusan drágább eszközök birtoklását igénylik. Ez a parancsnokok szempontjából egyértelműen helyes igyekezet, és biztosítja is a szakmai hatékonyság növelését!” [1]*

2. ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ EGYESÜLETEK

A helyi kezdeményezések felkarolásánál mindenképpen olyan szervezetet kell választani, amely ezt a tevékenységet önként végzi, tételes állami támogatást így nem, vagy csak korlátozottan igényel. Erre az önszerveződés alapján, jelentős gyökerekkel rendelkező Önkéntes Tűzoltó Egyesületek² egyértelműen jó megoldást kínálhatnak. Miután egyesületi formában működnek, felügyeleti jogkört csak az ügyészség gyakorolhat felettük. Ezért a hivatásos szervek tekintetében szükség volt egy olyan minősítési rendszer kialakítására, amely alapján el lehet dönteni, hogy az adott egyesület alkalmas-e a közös munkára, tudásuk, eszközeik felhasználhatóak-e a jelentős veszélyekkel járó tűzoltási, műszaki mentési feladatok alkalmával. *„A döntést befolyásoló, vagy annak szakmaiságát meghatározó körülményként további sarokkövek fogalmazhatók meg, úgymint a mindent felülíró életmentés elsődlegessége, a biztonság és a szakszerűség fontossága, valamint a stressz elkerülésével a nyugalom megőrzése, vagyis a döntési képesség folyamatos fenntartása”* [2]

1. ábra: Zalaszentiván ÖTE.
(forrás: Zalaszentiván ÖTE archívum)

---

² *Önkéntes tűzoltó egyesület:* a tűzmelegelőzési, valamint a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő vagy részt vevő olyan egyesület, amely alapszabályában ezt tevékenysége céljaként rögzítette (1996. évi XXXI. törvény)

Az egyesületek bevetésével a cél az, hogy a fehér foltok³ elérésének ideje minél nagyobb mértékben közelítsen az ideális felé, tehát minél kevesebb település legyen 15 perces elérési időn túl. Ennek érdekében a hivatásos rendszeren belül elinduló diszlokációval, valamint a helyi kezdeményezések felkarolásával elindult a fehér foltok felszámolása.

3. A MINŐSÍTÉS RENDSZERE

Miután nagyon speciális a helyzet, így az általánosságban vett fogalmak használata nem, vagy csak kellően korlátozva alkalmazható. „A minőség köznapi értelmezéséhez az áll a legközelebb, amikor azt a lényeges tulajdonságokon keresztül határozzuk meg. Tudnunk kell azonban, hogy a dolgokat különböző szemlélettel, különböző nézőpontból vizsgáljuk, és az így nyert jellemzők, tulajdonságok összességét rendeljük hozzá az értékelt objektumhoz.” [3]

A szükséges minősítést a 3/2013. számú BM OKF Főigazgatói utasítás⁴ szabályozza. A norma jellegéből adódóan azért utasítás, mert hivatalosan az állampolgárok számára elérhetővé kellett tenni, hiszen civil szervezetekre csak ebben az esetben bír bármiféle

³ olyan terület, amelyre nem vonul tűzoltó egység vagy amennyiben vonul, a vonulás meglehetősen hosszú időt vesz igénybe.

⁴ 3/2013. számú BM OKF Főigazgatói utasítás az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól

joghatással. A norma egyértelműen meghatározza azon kereteket, melyek mentén az egyesületek részt vehetnek a mentő tűzvédelmi feladatokban: „Az ÖTE-k az egyesületi törvény alapján létrejövő és működő, önálló jogi személyiségű szervezetek. Tagjai feladataikat önkéntesként, munkabér, vagy bérjellegű juttatás nélkül, szabadidejük terhére teljesítik. Hagyományápoló, közösségformáló, fiatalokat nevelő, tűzmegelezési, kistelepülési veszély elhárítási funkciót töltenek be, de részt vesznek a helyi közbiztonsági, veszély megelőzési munkákban is. Az ÖTE-k a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakmai irányítása és felügyelete mellett – a hivatásos tűzoltó parancsnoksággal (továbbiakban: HTP) kötött együttműködési megállapodás szerint – vehetnek részt tűzoltási, műszaki mentési műveletekben, tűzmegelezési, iparbiztonsági, valamint önkéntes polgári védelmi feladatokban. Az együttműködési megállapodás kategóriáját, az ÖTE rendelkezésre álló erőeszköz állománya alapján 4 különböző szintet különítettünk el.” [4]

A norma az együttműködési megállapodást kötött egyesületeken túl az együttműködésben részt vevő hivatásos tűzoltóságok számára kötelezéseket fogalmaz meg:

- rendszeresen felügyelje az egyesület működését,
- az együttműködés alapját képező feltételeket ellenőrizze,
- a szükséges mértékben vegyen részt a képzésekben, tartson gyakorlatokat,
- amennyiben szabálytalan működést tapasztal, akkor a szükséges jogi lépéseket tegye meg.

Nagyon fontos tudni, hogy a fent említett feltételeknek megfelelő egyesületek csupán részt vehetnek a mentő tűzvédelmi feladatok végrehajtásában, de azt egyénileg nem végezhetik. Az egyesületek vagy **közreműködő**, vagy **önálló beavatkozóként** vesznek részt a tűzoltói szaktevékenységben. Lényeges különbség a két működési forma között, hogy míg a közreműködő egyesületek, értesítést⁵ kapnak a vállalt területén bekövetkezett káreseményekről, addig az önállóan beavatkozó egyesületek riasztás alapján kivonulna⁶. A közreműködő egyesület akkor tud részt venni a kárfelszámolásban, ha az adott helyen és időben rendelkezésre áll a vonuló létszám és a beavatkozáshoz szükséges technika. A beavatkozó egyesület viszont a vállalt készenléti időben - amit a műveletirányító ügylet

---

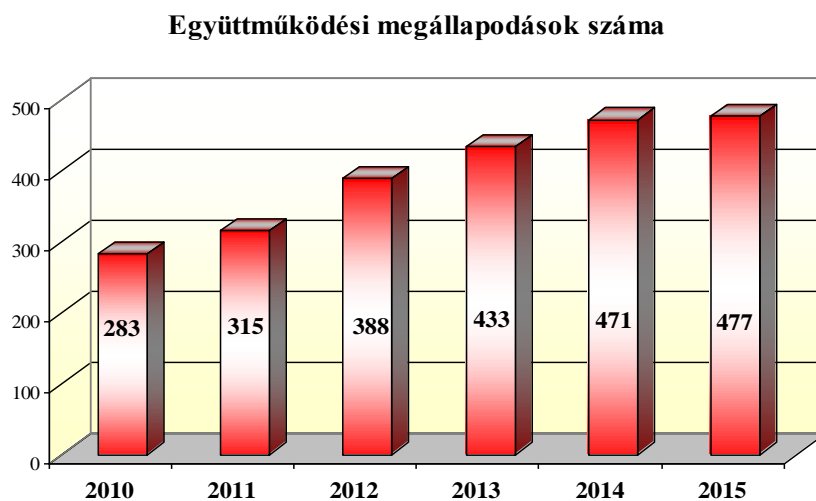
⁵ a pajzs rendszer SMS üzenetben tudatja a káresemény jellegét, helyét. A helyszínrre történő vonulásról az ÖTE vezetője dönt, melyről tájékoztatja a katasztrófavédelem főügyeletét.

⁶ A riasztás a készenléti jellegű szolgálatba beosztott személyi állomány és az általuk kezelt gépjárművek, felszerelések, oltó- és segédanyagok vonulására szóló felhívás (39/2011 BM rendelet - A tűzoltás és műszaki mentési tevékenység általános szabályairól)

figyelemmel kísér - köteles a vonulást megkezdeni és a kárfelszámolást akár önállóan is végrehajtani, majd az eseménnyel kapcsolatos adminisztratív feladatokat is elvégezni. „A katasztrófavédelmi feladatok, mint az állam működésének impulzusszerű zavarait megelőzni, vagy bekövetkezése esetén annak hatásait csökkenteni kívánó válaszok a normál gazdasági élet fenntartásának védelmi mechanizmusaként értelmezhetők”. [5]

4. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI

Ezen szabályok alapján minden tűzoltóság a területén lévő egyesületekkel megkötötte a szükséges megállapodásokat, amely országosan a következő eredménnyel járt.

1. diagram. Az együttműködési megállapodások számának alakulása 2010 – 2015 között.

[Forrás: BM OKF]

A diagramokból jól látható, hogy a megyék hivatásos tűzoltóságai számos megyei egyesülettel kötöttek megállapodást. Ez a minősítés rendszerében problémát nem jelenthet, sokkal inkább jelent gondot a felügyeletnél, hiszen a hivatásos tűzoltóságok ellenőrzését, felügyeletét végző Katasztrófavédelmi Kirendeltségek, valamint megyei igazgatóságok szigorúan vett illetékességi területen működnek, amely Magyarország közigazgatási rendszeréhez illeszkedik. Ebből adódóan a hivatásos területi és helyi szervek között folyamatos együttműködésre van szükség. Példaként egy területet kiragadva, 2015-ben Zala megyében végrehajtott 1368 beavatkozásból 199 esetben vettek részt egyesületek a felszámolásban.

5. FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK A JÖVŐBEN

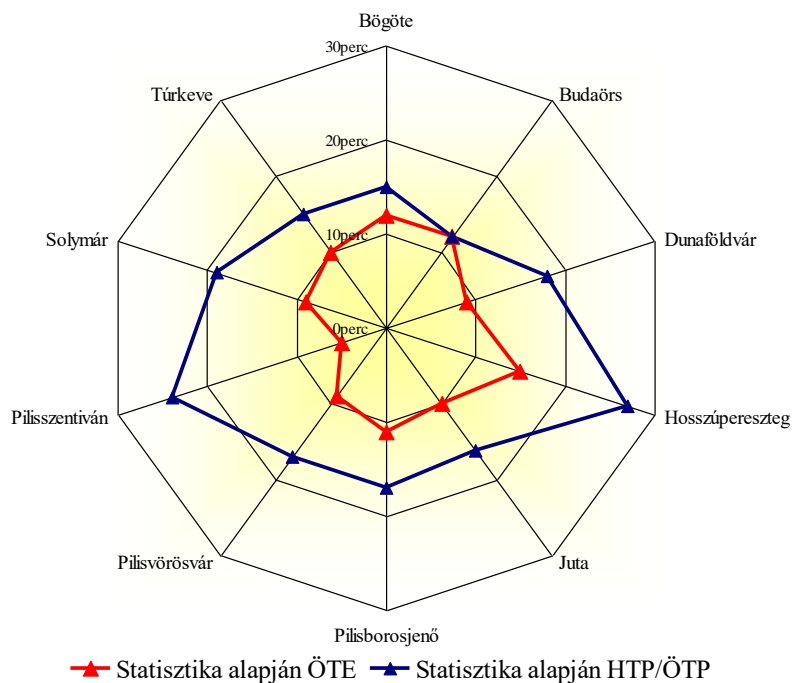
Az együttműködések folyamatos fejlődésének, valamint az egyesületek fokozott igénybevehetőségének köszönhetően lehetőség nyílik országosan a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek létrehozatalára, ahol sokkal szigorúbb kritériumok figyelembe vételével, de lényegesen nagyobb mozgástérrel rendelkezhetnek az egyesületek. *„A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője jóváhagyásával a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjével kötött megállapodás alapján - az (1) bekezdés alapján gyakorolt tevékenységen túl - a vállalt tevékenységi területen önállóan végez tűzoltási, műszaki mentési feladatokat.”*[6]

A pontos végrehajtásra vonatkozó 2/2014. (I. 17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesület önálló beavatkozásának feltételeiről és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület (önkéntes tűzoltóság) tevékenységéről meghatározza:

- a rendszerbeállító, és minősítő gyakorlatot,
- készenléti időszak vállalását,
- személyi feltételeket,
- technikai, továbbképzési feltételeket,
- beavatkozó tevékenység kijelölését.

Az országosan eddig elindult beavatkozó egyesületek bizonyították, hogy létrejöttükkel sikerült az adott területen csökkenteni a kiérkezési időket.

1. diagram

(Forrás: Bérczi: Az ÖTE-k országos értekezlete 2015. március 31.)

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A jól működő önkéntes tűzoltó egyesületeknek fontos szerepe van a megelőzési, tűzoltási és műszaki mentési, valamint a helyi lakosságtájékoztatási feladatok ellátásában, az ifjúság nevelésben. Tényleges beavatkozási tevékenységük évről – évre növekszik, a napjainkban jelentkező egyre gyakoribb katasztrófa-helyzetek felszámolásánál is részt vesznek a védekezési, kárelhárítási feladatokban (árvíz, belvíz, nagy kiterjedésű szabadtéri tüzek, viharkárok). Az egyesületek tűzoltási és műszaki mentési tevékenységét, társadalmi szerepvállalását erősítik és támogatják a szakmai szabályozók és intézkedések. Valamint megteremtik annak lehetőségét, hogy a beavatkozások minősége ugyan olyan legyen, mint egy hivatásos egység beavatkozása alkalmával. Továbbiakban is meg kell teremteni a feltételét egyre több egyesület bevonásának, azzal a kikötéssel, hogy a meglévő, minőséget biztosító szabályozók betartásra kerülnek. Ezen feltételek megvalósulását folyamatosan vizsgálni kell, valamint a jól meghatározható vonulási adatok, továbbá az azzal összefüggésben mérhető költség megtakarítás figyelembe vételével az értékelést meg kell tenni. Magyarország mentő tűzvédelmének fontos eleme az önkéntes tűzoltó egyesületek feladatellátása!

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Restás Á.: Az erdőtűzoltás hatékonyságának közgazdasági megközelítése; Védelem online: www.langlovagok.hu/tanulmanyok/2012/erdotuzoltas_restasagoston-2012.pdf
- [2] Restás Á.: A tűzoltásvezetők kényszerhelyzeti döntéshozatala, http://phd.lib.uni-corvinus.hu/677/1/Restas_Agoston_dhu.pdf
- [3] Turcsányi Károly: Minőségelmélet és –módszertan, Egyetemi jegyzet, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2014. p 64.
- [4] 3/2013. számú BM OKF Főigazgatói utasítás az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól
- [5] Restás Á.: Az UAV katonai alkalmazásának transzfere a polgári alkalmazás felé: katasztrófavédelmi alkalmazások; Repüléstudományi közlemények, 25/2 online: http://www.repulestudomany.hu/kulonszamok/2013_cikkek/2013-2-47-Restas_Agoston.pdf
- [6] 1996. évi XXXI. törvény A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- [7] 2/2014. (I. 17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesület önálló beavatkozásának feltételeiről és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület (önkéntes tűzoltóság) tevékenységéről

Kalamár Norbert

PhD hallgató, Katonai Műszaki Doktori Iskola, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest;

Email: kalinorbi.vaspor@gmail.com

Norbert Kalamár

PhD student, Doctoral School of Military Engineering, National University of Public Service,

Budapest, Hungary, kalinorbi.vaspor@gmail.com ;

Orcid: 0000-0001-5719-8028

A kézirat benyújtása: 2016.05.11.

A kézirat elfogadása: 2016.06.14.

Lektorálta: Restás Ágoston

Bérczi László